

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-129>

УДК 330.322/15:334.72:620.9

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ДИНАМІКА УГОД ЗЛИТТІВ ТА ПОГЛИНАНЬ У СВІТОВОМУ ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ

MODERN TRENDS AND DYNAMICS OF M&A IN THE GLOBAL ENERGY SECTOR

Булкот Оксана Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Свириденко Святослав Денисович

магістр,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Bulkot Oksana, Svyrydenko Sviatoslav

Taras Shevchenko National University of Kyiv

У статті розглядаються фактори, умови, результати угод M&A в енергетичному секторі. Визначено, що трансформація світового енергетичного ринку пов'язана із зміною енергетичної парадигми, що позначається на структурі міжнародних угод M&A. Зазначені основні фактори розвитку сучасного енергетичного ринку, зокрема наступні: флуктуація цін на енергоносії на світовому ринку; зростання пропозиції скрапленого природного газу та сланцевої нафти; зростання попиту та пропозиції на відновлювальні джерела енергії; удосконалення енергетичної інфраструктури; впровадження новітніх технологій у галузь (штучний інтелект, блокчейн); впровадження низьковуглецевих і енергоефективних технологій; лібералізація енергетичних ринків. Охарактеризовано особливості розвитку енергетичного ринку за регіональною і галузевою ознаками. Крім того, проаналізовано динаміку угод M&A з визначенням основних факторів впливу на них.

Ключові слова: енергетичний сектор, «зелена» енергетика, угоди злиття та поглинання, інвестиції, міжнародне бізнес середовище, економічна трансформація.

The article examines the factors, conditions, and results of M&A transactions in the energy sector. It is noted that global M&A trends in the energy sector reflect the complex and interrelated processes taking place in the global economy and geopolitics. The relevance of the topic is due to the fact that the changes taking place in the energy sector affect the energy systems of all countries of the world, which is due to the implementation of the principles of sustainable development by the international community, as energy policy plays an important role in ensuring global climate and energy sustainability. The purpose of the article is to identify current trends in M&A transactions in the global energy sector. The following methods were used in the study: system analysis method, statistical method, structural-functional method, logical method, graphical method. It is determined that the transformation of the global energy market is associated with a change in the energy paradigm, which affects the structure of international M&A transactions. The main factors of development of the modern energy market are indicated, in particular, the following: growth in the supply of liquefied natural gas and shale oil; growth in demand and supply for renewable energy sources; improvement of energy infrastructure; introduction of the latest technologies in the industry (artificial intelligence, blockchain); introduction of low-carbon and energy-efficient technologies; liberalisation of energy markets. The article describes the peculiarities of the energy market development by region and industry. In particular, the majority of M&A transactions in the energy sector are made by oil and gas companies, as this energy sector is cyclical, high-risk and capital-intensive, which requires flexibility in making complex management decisions. Due to recent trends in the energy sector, the coal industry is gradually losing its popularity as a target for M&A deals. Instead, the number of M&A transactions in the renewable energy and electricity sectors is growing. In addition, the dynamics of M&A transactions is analysed, identifying the main factors influencing them. Prospects for the development of international mergers and acquisitions in the energy sector of the world economy are determined.

Keywords: energy sector, green energy, M&A deals, investments, international business environment, economic transformation.

Постановка проблеми. Сьогодні у світі відбуваються процеси пов'язані з масштабною трансформацією енергетичної галузі. Причому трансформація енергетичного сектору стосується енергосистем всіх країн світу. Така ситуація обумовлюється реалізацією міжнародною спільнотою принципів сталого розвитку, оскільки енергетична політика займає важливе місце у забезпеченні глобальної кліматичної й енергетичної стійкості. Крім того, на трансформацію енергетичного ринку впливають такі чинники, як технічний прогрес у виробництві, транспортуванні та споживанні енергії, зростання конкуренції, зміни у регулюванні, диверсифікація спектру використовуваних енергоресурсів. В таких умовах міжнародні енергетичні компанії в намаганні вийти на новий рівень розвитку своєї діяльності чи, навпаки, з метою позбутись непрофільних або неприбуткових активів, все частіше звертаються до угод M&A. Адже імплементація саме цього типу інвестиційної стратегії енергетичними компаніями створює додаткові можливості отримання синергетичного ефекту від злиття та підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному енергетичному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми імплементації угод M&A в енергетичному секторі висвітлені у працях зарубіжних та вітчизняних науковців: В. О. Кравчук, Г. Оберті, О. С. Сердюк, Р. Фіц та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на існування значного наукового доробку з означеної наукової проблематики, досліджувана тема потребує актуалізації з позиції визначення сучасних трендів, особливо зважаючи на динамічні зміни, які відбуваються у світовому енергетичному секторі.

Формулювання завдання дослідження (мета статті). Метою статті є виявлення та характеристика сучасних трендів та динаміки угод злиттів і поглинань (M&A) у світовому енергетичному секторі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка глобального енергетичного ринку полягає в існуванні тісних взаємозв'язків і взаємодії між усіма його сегментами, які відображають процеси й принципи формування енергетичного балансу у світовому масштабі. Це пов'язано з тим, що нарощення обсягів виробництва і споживання одних видів енергоресурсів автоматично спричиняє зменшення виробництва та споживання

інших видів у відповідних пропорціях. Крім того, соціально-економічні зміни країн-експортерів та країн-імпортерів енергетичних ресурсів впливають на зміни у світовому паливно-енергетичному балансі.

На сучасному етапі свого розвитку світовому енергетичному ринку характерний високий рівень невизначеності, що спричинено високою волатильністю цін на енергоносії, через вплив різних факторів (геополітичних, ринкових, інституційних, технологічних). Це посилює актуальність питання формування цін на енергоносії на світовому енергетичному ринку, бо сьогодні такий важливий економічний фактор, як співвідношення попиту і пропозиції відходить на другий план, натомість на перше місце виходить фактор невизначеності, виражений як у процесах розв'язування торговельних війн і введення санкцій, так і в змінах світової економіки та геополітики [2, с. 152].

Крім того, наразі відбувається зміна енергетичної парадигми внаслідок поступово переходу від використання традиційних викопних енергетичних ресурсів (нафта, газ) до відновлювальних джерел енергії (сонце, вітер, вода). Це спричинено наростанням глобальних кліматичних проблем внаслідок збільшення обсягів використання традиційних джерел енергії протягом останніх десятиліть та відповідного забруднення навколишнього середовища, пов'язаного з цим процесом. А зважаючи на концепцію сталого розвитку, все більше йде мова про перехід до «зеленого» формату розвитку енергетичної галузі.

Проте слід відмітити, що розвиток сучасних технологій поки що не дає можливості повністю перейти на «зелену» енергетику, тому одночасно із нарощуванням ресурсів відновлювальних джерел енергії (сонячна енергія, енергія вітру, морських припливів, біопалива) паралельно відбувається процес реструктуризації використання традиційних енергоресурсів через впровадження сучасних технологій в існуючі технології виробництва і переробки енергетичних ресурсів. Адже, не зважаючи на основну перевагу відновлюваних джерел енергії (екологічна чистота і невичерпність ресурсної бази), вони на сучасному етапі розвитку нездатні задовільнити потребу споживання без використання моделей традиційних джерел енергії. Про це свідчить той факт, що не зважаючи на активний розвиток проектів в сфері «зеленої» енергетики, її частка в загальній структурі енергоринку залишається поки незначною. Відповідно, ці

тенденції впливають як на розвиток енергетичного ринку, так і на стратегії міжнародних енергетичних компаній, які нарощують впровадження інновацій у сфері екологічно чистої енергії.

Слід відзначити, що темпи зміни енергетичного ринку різняться в залежності від регіону, в окремих випадках навіть можуть спостерігатися протилежні тренди: в залежності від соціально-економічного розвитку країни та її географічного розміщення. Наприклад, Європа та Північна Америка мають відносно збалансовані портфелі постачання енергії, і хоча в них ще переважають вуглеводні, проте перехід на відновлювані джерела енергії в найближчому майбутньому є практично вирішеним питанням. Тоді як в таких регіонах, як Африка, Азія, Близький Схід викопні енергетичні ресурси – в основному це газ та нафта, традиційно займають основне місце в енергетиці. Так, в країнах СНД переважає газ, в країнах Африки і Близького Сходу переважають нафта та газ, і в найближчому майбутньому не спостерігається ніякого стимулу до відмови від нього, навпаки, країнам цих регіонів буде складно відмовитися від них. В Азії ж переважає вугілля, що зумовлює два можливі сценарії розвитку енергетичного ринку: перехід від вугілля до газу або ж відразу перехід на відновлювані джерела енергії. Проте, якщо брати до уваги Китай, одну з найбільших економік не тільки азіатського регіону, але й світу, то можна побачити, що керівництво країни заявило про досягнення вуглецевої нейтральності до 2060 року [3, с. 16].

Ще одним фактором того, як буде розвиватися енергетичний ринок в тому чи іншому регіоні, є те, експортуються чи імпортуються викопні енергоносії. Так, регіони, які імпортують значну частку своєї потреби в енергоносіях, будуть зацікавлені у розвитку відновлювальних джерел енергії для забезпечення своєї енергетичної безпеки (ЄС, Китай, Індія). При цьому країни-експортери ще тривалий час не будуть відмовлятися від вуглеводнів, які відносно дешеві і забезпечують зайнятість та внутрішній добробут населення (насамперед, це країни Близького Сходу, Північної Африки, росія).

Зважаючи на таку ситуацію, фахівці МЕА вважають, що в США і Європі розвиток відновлюваної енергетики може призвести до практично повної відмови від вугілля і зниження споживання нафти і газу до 2040 р. Щодо країн Азії, то споживання вугілля тут хоча й знижується, проте залишається зна-

чущою частиною структури енергобалансу при умові зростання обсягів споживання газу. Тобто до 2040 р. на частку вуглеводнів, як і раніше, буде припадати більше 50% попиту на традиційні енергоносії. Щодо країн Близького Сходу, то в них вуглеводні до 2040 р., як і раніше, будуть становити понад 75% енергетичного балансу [6].

Така ситуація з переходом до відновлювальної енергетики (за географічними лініями) відображається й на довгострокових стратегіях нафтогазових компаній. Так, європейські компанії (BP, Shell, Total, Equinor) є лідерами у сфері декарбонізованої енергетики, тоді як компанії зі США, росії, Близького Сходу, Азії, як і раніше, зосереджені на своєму основному бізнесі. При цьому нафтогазові компанії в країнах-експортерах вуглеводнів істотно обмежені у своїх можливостях диверсифікації, оскільки їх доходи від експорту мають життєво важливе значення для національних економік [4]. Відповідно, вони будуть віддавати перевагу інвестуванню в технології, що дозволять знижувати собівартість видобутку, зберігання й транспортування нафти і газу, а не в проекти відновлювальної енергетики.

Проте, в найближчому майбутньому така ситуація може змінитися, оскільки проблеми зміни клімату та посилення екологічних вимог спонукають національні уряди та компанії інвестувати в екологічно чисту енергетику. Відповідно, останніми роками збільшується кількість укладених угод з М&А у секторі відновлюваної енергетики. Метою придбання нових активів за допомогою угод М&А є формування стратегічної переваги за рахунок приєднання та інтеграції діючих механізмів і технологій [1, с. 39]. Нафтогазові компанії намагаються диверсифікувати свій портфель, купуючи компанії та стартапи, які працюють у сфері відновлюваних джерел енергії.

Важливий вплив на енергетичний ринок має розвиток технологій, і не лише у видобуванні, транспортуванні чи зберіганні викопних енергоносіїв. Сучасні технології, такі як блокчейн, штучний інтелект, нейромережі, змінюють підходи до управління енергетичними ресурсами та споживанням енергії. Штучний інтелект вже допомагає прогнозувати ціни на електроенергію, потужність вітрової та гідрогенерації, покращує ефективність управління енергетичними мережами, знижує витрати і підвищує надійність постачання енергії [5]. Тому часто енергетичні компанії включають придбання технологічних стартапів чи ком-

панії, які займаються розробкою передових технологій, до своїх інвестиційних стратегій.

Останніми роками зріс вплив геополітичних факторів на ринок угод M&A в енергетиці. Наприклад, пандемія коронавірусу негативно вплинула на ринок M&A, в тому числі і в енергетичному секторі. Ведення санкцій проти росії змусило низку транснаціональних енергетичних компаній вийти з спільних з російськими компаніями проектів по видобутку нафти та газу.

Також на розвиток енергетичного сектору у XXI ст., як і на всі інші сфери економічної діяльності, впливає фактор глобалізації. Міжнародні енергетичні компанії продовжують активно розширювати свою присутність на нових ринках. Відповідно, однією з стратегій, які вони для цього використовують, є угоди M&A з національними компаніями [7]. Крім того, це сприяє обміну технологіями та підвищенню ефективності діяльності на глобальному енергетичному ринку.

Для енергетичного сектора характерна потреба у суттєвих капіталовкладеннях, що зумовлює більш високу вартість угод злиттів і поглинань порівняно з іншими галузями, тим самим збільшується час на їх підготовку. Окремі сектори енергетичного ринку потребують вертикальної інтеграції за рахунок технологічних особливостей, що також формує власну специфіку управління операційними процесами при здійсненні угод зі злиттів та поглинань, наприклад, у нафтогазовій сфері.

Також потрібно згадати про роль держави у процесах M&A. Часто такі угоди здійснює сама держава через державні енергетичні компанії, виходячи із міркувань забезпечення національної енергетичної і екологічної безпеки та з урахуванням вимог сталого розвитку.

Слід відмітити, що найбільше угод M&A в енергетичному секторі укладається нафтогазовими компаніями, що очевидно, адже цей сектор енергетики є циклічним, високоризикованим і капіталомістим, що вимагає гнучкості в процесах прийняття складних управлінських рішень. Крім того, в сучасних умовах руху до декарбонізації нафтогазовим компаніям потрібно вкладатися у нові ресурсозберігаючі технології та нарощувати активи, пов'язані з чистою енергетикою. Вугільна промисловість через останні тренди в енергетичній галузі поступово втрачає свою популярність для укладання угод M&A. Натомість зростає кількість угод M&A у секторі відновлювальних джерел енергії та електроенергетики.

Проаналізуємо динаміку угод M&A в світовому енергетичному секторі (рис. 1) в 2013–2023 рр.

Слід відмітити, що кількість угод міжнародних злиттів та поглинань в енергетиці протягом аналізованого періоду поступово зростала до 2018 року. Далі відбувалося скорочення кількості угод M&A, в результаті чого у 2023 році було укладено 3129 угод, що майже відповідає рівню 2013 року. Як бачимо з рис. 1, найбільша кількість угод

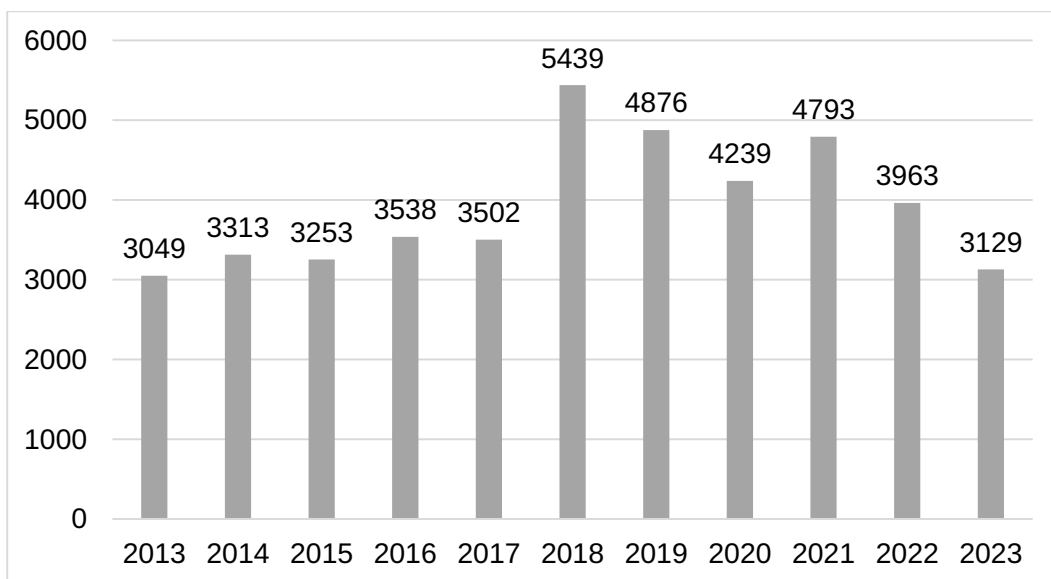

Рис. 1. Динаміка кількості міжнародних угод M&A в енергетичному секторі в 2013–2023 рр., од.

Джерело: побудовано авторами на основі [8]

M&A в енергетичному секторі була укладена в 2018 році 5439, що на 55% більше порівняно з попереднім роком. Проте пандемія COVID-19 внесла свої корективи у ринок M&A в енергетичному секторі, спричинивши скорочення кількості укладених угод у 2019 році на 10% та на 13% у 2020 році.

Тимчасове зниження попиту на енергію, викликане карантинними заходами по всьому світу, негативно вплинуло на фінансові показники енергетичних компаній і обумовило переоцінку активів, що відповідно позначилось на тенденціях ринку M&A. Проте відновлення економіки після масової вакцинації, послаблення карантинних обмежень і переходу до нових моделей роботи стимулювали енергетичні компанії до перегляду своїх стратегій й активного пошуку нових можливостей, в свою чергу стимулювало збільшення кількості укладених угоди злиття і поглинання у 2021 році на 13% або до 4793 угоди. Початок повномасштабної війни в Україні в лютому 2022 році та посилення міжнародних санкцій проти росії мав значний дестабілізуючий вплив на світову економіку, в тому числі і на енергетичну сферу, що звичайно ж відобразилося на міжнародному інвестиційному ринку – кількість угод M&A в енергетиці у 2022 році скоротилася на 17%, а в 2023 році – на 21%.

Щодо вартості угод M&A в енергетичному секторі, тут спостерігається аналогічна ситуація (рис. 2.).

Як бачимо, протягом аналізованого періоду вартість угод M&A в енергетиці найвищою була у 2018 році, далі відмічений спад через пандемію, короткострокове відновлення у 2021 році, коли вартість угод M&A внаслідок відкладеного попиту досягнула другого найбільшого значення за аналізований період. А в 2022–2023 роках відбувся наступний спад, що можна пов'язати з геополітичними чинниками, зокрема війною в Україні та змінами на енергетичному ринку через введення міжнародних санкцій проти росії, початком конфлікту в Секторі Газа, зростанням процентних ставок, високою інфляцією, можливістю глобальної рецесії та змінами в методиках оцінки вартості бізнесу. Як наслідок, учасники енергетичного ринку використовували угоди M&A для застосування більш цілеспрямованого стратегічного підходу, що ґрунтується на довгострокових цілях всіх сторін угоди.

Слід відмітити, що не зважаючи на скорочення активності на ринку угод M&A в енергетичному секторі, яке спостерігалось останні два роки, енергетичні компанії продовжують адаптувати свої інвестиційні стратегії відповідно до основних тенденцій ринку. Так, у 2022 році відбулося декілька великих транзакцій на енергетичному ринку, серед яких слід відмітити угоду Advent International та LANXESS з придбання компанії Engineering Materials за 4 млрд дол. США.

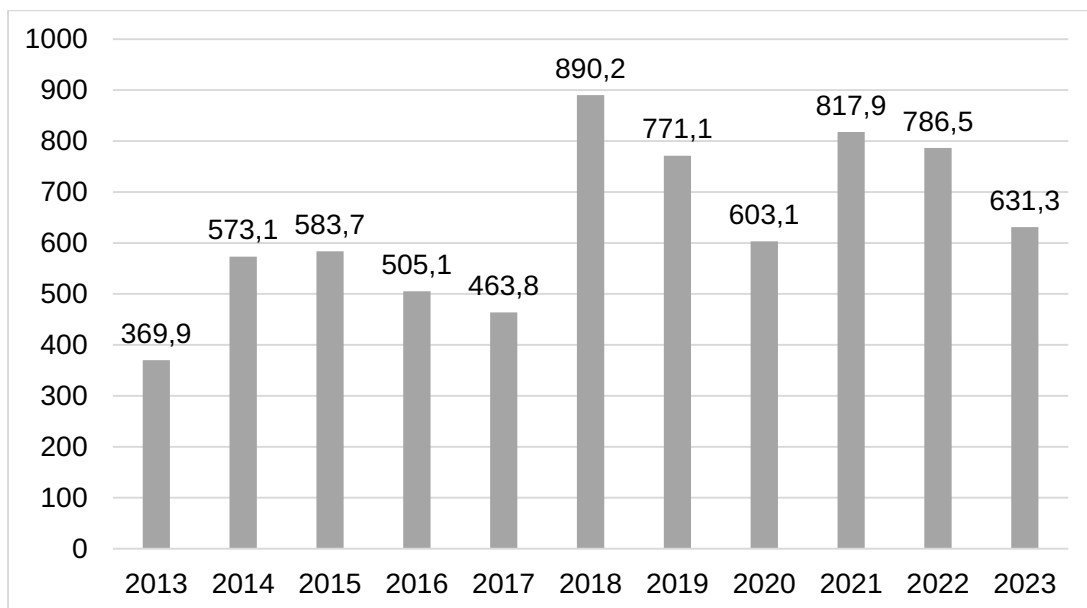

Рис. 2. Динаміка вартості міжнародних угод M&A в енергетичному секторі в 2013–2023 рр., млрд. дол. США

Джерело: побудовано авторами на основі [8]

Початок повномасштабної війни в Україні змусив ЄС шукати шляхи диверсифікації поставок російського газу, в результаті чого американські виробники скрапленого природного газу почали активніше інвестувати в європейські активи. Це пов'язано із зобов'язанням США збільшити експорт скрапленого природного газу до ЄС до 2030 року. В рамках цього у 2022 році Elba Liquefaction Company – учасник спільного підприємства СПГ – заводу на острові Ельба, оголосила про продаж 49% акцій Blackstone Credit, контрольний пакет акцій компанії залишається за Kinder Morgan [9].

У 2023 році в енергетичному секторі відмічене зростання обсягів діяльності на ринку M&A в другій половині року за рахунок консолідації в нафтовій та газовій промисловості і постійного потоку угод у секторі чистих технологій. Так, у вересні 2023 року компанія ExxonMobil придбала Pioneer Natural Resources майже за 60 млрд дол США, а в жовтні цього ж року компанія Chevron придбала Hess Corp у рамках угоди про повний пакет акцій на 53 млрд дол США.

Незважаючи на триваючу геополітичну невизначеність, у 2024 році спостерігається продовження активності укладання угод M&A в енергетичному секторі. Так, станом на кінець 2024 року вартість оголошених угод M&A в енергетичному секторі перевищила 150 млрд. дол. США, що майже вдвічі більше, ніж за цей самий період попереднього року. Придбання NuStar Energy компанією Sunoco за 7,3 млрд. дол. США стало найбільшою розкритою угодою у I кварталі 2024 року.

Факторами, які впливають на цей процес, є безпека поставок, балансування і диверсифікація портфеля активів, реалізація синергії та покращення економіки виробництва за рахунок інвестицій при поточних цінах на сировину [7]. Продовжує зростати попит на скраплений природний газ, як серед європейських споживачів, так і в усьому світі. Іншими активними підгалуззями угод M&A є відновлювані джерела енергії. Суттєве зростання обсягу нових активів у сфері відновлюваної енергетики, зокрема сонячної і вітрової, а також інвестування у нові технології, такі як водень і зберігання енергії, стимулює злиття та поглинання в секторі електроенергетики та комунальних послуг.

Висновки. Таким чином, слід відмітити, що світові тренди M&A в енергетичному секторі відображають складні та взаємопов'язані процеси, які відбуваються у світовій економіці та геополітиці. Сьогодні ландшафт угод M&A в енергетичній галузі формують такі основні чинники, як перехід до відновлюваних джерел енергії, розвиток технологій, фінансові умови, вплив геополітичних факторів, роль державних компаній. Підвищена увага міжнародної спільноти до кліматичних змін та досягнення нульового чистого викиду вуглецю спонукає нафтогазові компанії більше звертати увагу на купівлю екологічно чистих активів, замість активів з високим вмістом вуглецю. В найближчому майбутньому все більше нафтогазових компаній будуть відмовлятися від непрофільних активів із високим вмістом вуглецю й все більше вкладатимуть в активи з елементами декарбонізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кравчук В. О. Особливості процесу злиття та поглинання у міжнародному бізнесі. *Молодий вчений*. 2020. № 10(1). С. 37–42.
2. Сердюк О. С. Енергетична парадигма як фундаментальний фактор економічного розвитку. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 1 (34). С. 150–159.
3. Chen D. China's belt and road initiative: changing investment priorities in pursuit of energy security and carbon neutrality. *Oxford Energy Forum*. 2021. Issue 126. P. 15–18.
4. Henderson J., Sen A. The Energy Transition: Key challenges for incumbent and new players in the global energy system. The Oxford Institute for Energy Studies. 2021. URL: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2021/09/Energy-Transition-Keychallenges-for-incumbent-players-in-theglobal-energy-system-ET01.pdf> (дата звернення: 23.07.2024)
5. Oberti G. Industrial reconfiguration amid geopolitical shifts and energy transition will drive M&A activity in the energy, utilities, and resources sectors during the second half of 2024. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/deals/trends/energy-utilities-resources.html> (дата звернення: 23.07.2024)
6. Net Zero by 2050 A Roadmap for the Global Energy Sector. URL: https://iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroBy2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf (дата звернення: 25.07.2024)

7. Fitz R. What's Igniting the Energy M&A Boom? URL: <https://www.bcg.com/publications/2024/driving-forces-behind-the-energy-ma-boom>(дата звернення: 23.07.2024)
8. Офіційний сайт IMAA. Follow any M&A statistics. URL: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics> (дата звернення: 24.07.2024)
9. Офіційний сайт KPMG. Світові тренди M&A в енергетичному секторі у II кварталі 2022 року. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/08/svitovi-trendy-ma-v-enerhetychnomu-sektori-u-druhomu-kvartali-2022-roku.html> (дата звернення: 23.07.2024)
10. Bulkot, O., Liubkina, O., Anisimova, L. ., & Petrovsky, M. (2023). Investing in renewable energy transition as a key trend in the global economy. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2 (223), 10–19. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/2>

REFERENCES:

1. Kravchuk V. O. (2020) Osoblyvosti protsesu zlyttia ta pohlynannia u mizhnarodnomu biznesi [Features of the process of mergers and acquisitions in international business]. *Young scientist*, vol. 1, no. 10, pp. 37–42.
2. Serdiuk O. S. (2018) Energy paradigm as a fundamental factor of economic development [Enerhetychna paradyhma yak fundamentalnyi faktor ekonomichnoho rozvytku]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, vol. 34, no. 1, pp. 150–159.
3. Chen D. (2021) China's belt and road initiative: changing investment priorities in pursuit of energy security and carbon neutrality. *Oxford Energy Forum*, no. 126, pp. 15–18.
4. Henderson J., Sen A. (2021) The Energy Transition: Key challenges for incumbent and new players in the global energy system. *The Oxford Institute for Energy Studies*. Available at: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2021/09/Energy-Transition-Keychallenges-for-incumbent-players-in-theglobal-energy-system-ET01.pdf> (Accessed 23 July 2024)
5. Oberti G. (2024) Industrial reconfiguration amid geopolitical shifts and energy transition will drive M&A activity in the energy, utilities, and resources sectors during the second half of 2024. *Pricewaterhouse Coopers*. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/services/deals/trends/energy-utilities-resources.html> (Accessed 23. July 2024)
6. Net Zero by 2050 (2021) A Roadmap for the Global Energy Sector. *The International Energy Agency*. Available at: https://iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroby2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf (Accessed 25 July 2024)
7. Fitz R. (2024) What's Igniting the Energy M&A Boom? *Boston Consulting Group*. Available at: <https://www.bcg.com/publications/2024/driving-forces-behind-the-energy-ma-boom> (Accessed 23 July 2024)
8. The official site of IMAA. Follow any M&A statistics. Available at: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics>. (Accessed 24 July 2024)
9. The official site of KPMG. Svitovi trendy M&A v enerhetychnomu sektori u II kvartali 2022 roku [Global M&A trends in the energy sector in the II quarter of 2022.]. Available at: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2022/08/svitovi-trendy-ma-v-enerhetychnomu-sektori-u-druhomu-kvartali-2022-roku.html> (Accessed 23 July 2024)
10. Bulkot, O., Liubkina, O., Anisimova, L. ., & Petrovsky, M. (2023). Investing in renewable energy transition as a key trend in the global economy. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2 (223), pp. 10-19. DOI:<https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/2>